

Söndagsglimtar

En resa genom Kullabygden för 150 år sedan

Redan på 1700-talet tog man emot gäster på Kullagården

En stor port öppnades och vi for in på en fyrkantig gård. Det var inte högre till halmtaken på husen än att man kunde stå och räkka upp till dem. Men rummen var rena och betjäningen ännu bättre.

Mitt på gården stod en obetydlig byggnad avsedd för vinterfodret. Bakom mitt rum, berättar författaren, fanns en liten fruktträdgård, därintill en köksträdgård, fattig och obetydlig, trots att vinternäringen är väsentlig för denna trakts människor. Utanför gården är ängar och en vacker rågåker, där man var färdig med skörden. Aster alpinus blommade bredvid rågåkern. Bortom ängarna är det skog och buskar om vartannat. På själva berget som omger bebyggelsen, saknas skog. Bland gröna kullar betade en hjord. Klippväggarna sänkte sig brant i oceanen.

Efter en utmärkt måltid gick vi till fyrtornet, vars koleld i natten skimrade som en uppstigande meteor över klipporna och varnade de sjöfarande;

flackt land, bakom vilket Kullens berg avtecknade sig i fjärran. Han åkte genom flera välbefolkade byar, över obebyggda hedar, passerade förbi få lum-miga trädgårdar, men såg en herrgård med stora lador och hus byggda av sten. (Tydligt Krapperup).

Så anlände han till Kullen. Det är ett väldigt berg. Då man kommer in på det blir det bara kullar. Snart börjar vägen stiga och det bereder sällskapet obegränsad glädje att lyfta sig över slätten. At vänster ligger byn Möllen, invid stranden. Där mellan byn och de första klipporna såg vi en läuglich fyrkant beväxten med gräs byggd som en barnskansfästning. Detta är dansplatsen i byn, på gräsmattan sitter de gamle och i mitten dansar de unga. (Tydligt avses Karl XII:s skansar, de var fordom lekplats).

Vi hade inte kört mer än en kvart uppåt berget, så befann vi oss i ett riktigt berg. Till höger och vänster, fram och bak, höjde sig kullar och klippor. Vi hörde klockorna från betande hästar och kor. Slättlandet försvann. Landskapet påminde om Schweiz. Men så gick vägen genom en fredlig skog av ek, bok och al. Mitt i skogen låg bostaden för arrendatorn.

Spatserturen dit var mycket omväxlande genom vackra åkrar, blommande ängar, lugna småskogar. Hjördarnas klockor ljöd i ensamheten. Till på en gång havet låg där i all sin urkraft. Solen sjönk i diset vid horisonten, natten föll på och så steg vågornas tunga brus och vinandet av stormen allt högre ur det svarta djupet.

Helt oppe på fyrtornet är en järnrost, där stenkol antändes och som den eviga vinden håller vid liv. Bredvid tornet är en bostad för vaktarn, som ensam med sin familj inte låter sig skrämmas av den tjutande vinden och de brusande vågorna. Han lever av mjölk från några kor, utan att få infallet att anlägga en potatisåker, i skydd av klipporna, som skulle ge honom och hans familj näring.

Följande dag gör författaren en rundvandring och konstaterar att Kullaberg är en triangel med fyrtornet i spetsen och i de andra hörnen Mölle och bergets högsta topp, Triangeln är ungefär en timma lång och en halv timma bred från hav till hav. Berget liknar Alperna, men kullarna är gröna helt över. I mitten av berget är den vackra skogen, där arrendatorn bor. Han beskriver så bergets geologi. Det är granit som formar berget till otroliga figurer. Grottor är urholkade. Klipporna låg både våg- och lodrätt. Längst nere vid stranden fann han stenar, som var alldeles klotrunda och han tar med sig några som minne. Han lyssnar också till det egendomliga rasslandet, då vågorna drar stenarna opp och ner. Han undersöker fenomenet och finner att det fordras en bestämd vinkel mellan vattenytan och strandlinjen för att rasslet ska komma



Den schweiziske författaren fäster sig särskilt vid de s. k. malarna med deras runda stenar

till stånd. I flera dar klättrar han omkring bland bergets klippor. Han fäster sig vid de förkrympta träden, som pinas av vinden. Han bestiger också kullen som reser sig vid Mölle och från den kan han se ut över havet på båda sidorna av berget. En dag går allt folket ut på jakt. Man jagar vilda bockar och två av dem fångas levande sedan de stängts in i en grotta.

Man tar hem dem levande och binder dem. De har alnslånga horn, berättar förf., och deras hår är så långt att det räcker nästan till marken.

På kvällen finner han rummet bestrött med enris. Det är sed här, där man har sandgolv, uppger han. Doften från denna aromatiska växt är mycket angenäm. Det lilla köket var mycket rent, härden öppen, som i alla nordiska länder. Det är lördagskväll. En dotter till värden kommer på besök. Det är en ung skön änka. Hon har en svart tröja på med stora ärmor och en kappa i samma färg. På huvudet har hon en vit huvudduk, som stod henne mycket bra an. Man bad henne visa hur denna fyrkantiga duk knytes, vilket är en konst. Hon knöt av och på duken med gratie.

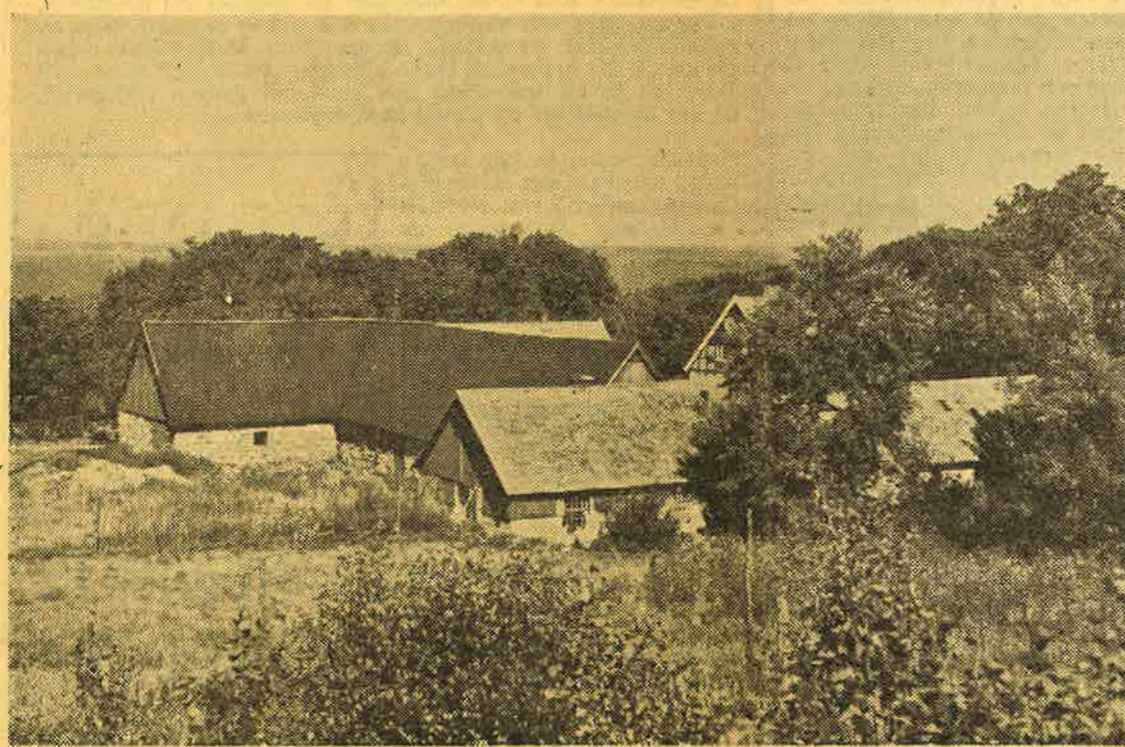
Besöket på Kullaberg var billigt. Värddinnan fordrade för tre dagar och sju personer inte mer än fyra riksdaler. Men hon bad om vita pengar som i detta pappersrika land är en sällsynthet. För de tre postvagnar som vi taget i Wigen fordrade man för tre dagar elva riksdaler.

Då bönderna, som kör postvagnarna skall hålla sig med kost själva, passade de på att arbeta för värden, för att på detta sätt få kost för sig själv och sina hästar. Så lämnar sällskapet gården uppe på Kullaberg och anländer vid middagstiden till Höganäs och härifrån antecknar han en hel del intressanta detaljer, som vi kan återkomma till vid annat tillfälle...

Man frestas att göra en del kommentarer till denna detaljrika skildring från Kullaberg. Det framgår med all tydlighet att von Bonsetten bor på Kullagården. Redan då har man alltså så att man kan ta emot rese-närer.

När vi granskar mantalslängderna från denna tid finner vi, att fyrvaktaren vid detta tillfälle hette Nils Bengtsson. Mölle bestod av 65 hus och Vikens by av 86 matlag, med 217 mantalskrivna vikensbor. Kullagården innehades vid denna tid av Kullenberg, som var änka efter Nils Kullenberg, som dött något år innan. Dottern, som är änka och som kommer hem och hälsar på under lördagen och som knyter huvudduken med stor gratie, är en intressant person. Det kan inte vara någon annan än Kjerstina Kullenberg, som föddes år 1775 och som gifte sig med en sjöman i Mölle vid namn Anders Jeppson. Hon blev snart nog änka och omkring sekelskiftet gifte hon om sig med Jöran Elfverson som invandrat från Jonstorp. I deras äktenskap som varade till Kjerstinas död den 9 febr. 1806, föddes sonen Nils, som kom att bli stamfader för en gren av släkten Elfverson. Utom Kjerstina hade ovan-nämnde Nils Kullenberg två döttrar. De blev i tur och ordning gifta med fanjunkare Brinck, som därigenom kom att bli ägare till den ena av Kullagårdarna och 2/3 av Kullaberg.

Anders W. Mölleryd.



Kullagården med Bjärelandet i bakgrunden. Kullagården har anor från Tycho Brahes tid